M. Świechowski i St. Niekrasz.

PROBLEM LITEWSKI.

Dwie mapy polityczne z tekstem i tablicą statystyczną.

Wydawnictwo Tymczasowego Komitetu Politycznego
Ziemi Kowieńskiej.

PROBLEM LITEWSKI.

Jakkolwiek zdawałoby się, że spór polsko-litewski posiada jedynie charakter lokalny, to jednak od sposobu jego rozwiązania zależy układ stosunków politycznych nie tylko na wybrzeżu Baltyku, ale i na całym pograniczu Europy Wschodniej i Zachodniej.

Całą trudność rozwiązania problemu litewskiego stanowi fakt, że ziemie litewskie w granicach dzisiejszych aspiracji przywódców narodu litewskiego, stanowiące całość nietylko historyczną, ale gieograficzną i gospodarczą, pod względem etnograficznym dzielą się obecnie na dwie wyraźne połowy: litewską, obejmującą t. zw. Litwę Kowieńską bez klina polskiego w dolinie rzeki Niewiaży wraz z samym Kownem— i polską, ośrodkiem której jest Wilno.

Litwini dążą do stworzenia na całym tym obszarze państwa suwerennego jednonarodowego pod swoją hegomonją. Polacy litewscy bronią się przeciwko jednostronnej supremacji litewskiej (akcja gen. Żeligowskiego), dążąc do zachowania pięćsetletniej łączności z Państwem Polskiem. Mylnem więc jest mniemanie, że spór polsko-litewski jest sporem jedynie Warszawy z Kownem, gdy jest on przedewszystkiem sporem Kowna z Wilnem.

Proponowany w tych warunkach przez Ligę Narodów plebiscyt, wymagający jednostronnego orzeczenia do Polski czy do Litwy (jako państwa jednonarodowego) prowadzi bezpośrednio do podziału kraju między Litwę Kowieńską, a Polskę.

Tymczasem podział tego kraju, nie mówiąc już o trudności sprawiedliwego rozgraniczenia wskutek braku wyraźnych granic etnicznych będzie jego klęską zarówno ekonomiczną jak i polityczną.

Bardziej przemysłowa i nieurodzajna ziemia Wileńska zostaje odciętą w ten sposób od morza i żyżnej Kowieńszczyzny, będącej jej spichlerzem. Ziemia zaś Kowieńska, odcięta od swego ośrodka politycznego i centrum handlowego, pozbawiona zostaje szans szerszego rozwoju. Dla narodowości litewskiej będzie to również klęską moralną i Litwini nigdy nie pogodzą się z utratą Wilna ich tradycyjnej stolicy i ośrodka państwowego.

Podział więc Litwy stworzy stan wiecznego napięcia wojennego w punkcie mającym być ogniwem łączącem ten łańcuch państw bałtyckich od Filandji przez Polskę aż do Rumunji. Polityka litewska swym ostrzem zwrócona zostaje przedewszystkiem przeciw Polsce, szukając oparcia o Niemcy, które pozostają pod tym względem poza konkurencją. W konsekwencji Litwa staje się kolonją ekonomiczną i ekspozyturą polityczną Niemiec, które uzyskują w ten sposób wpływ i na Łotwę, opanowują całkowicie wschodnie wybrzeże Baltyku i drogi handlowe wiodące ku Rosji, a przez to wciągają Rosję w orbitę swych wpływów i swej polityki. Polska zostaje wtenczas całkowicie otoczona przez Niemcy od północy oraz odciętą faktycznie od morza, bo korytarz Gdański w czasie wojny gwarancji trwałego dostępu nie daje wcale — i nie tylko mocarstwowe stanowisko, ale sam byt Polski staje się zagrożonym, nie mówiąc o tem, że Wilno pod względem strategicznym staje się nie do utrzymania.

Jedynie kompromis nie wykluczający, ale zadość czyniący podstawowym interesom stron obu, zarówno polskiej jak i litewskiej, może temu stanowi rzeczy zapobiedz.

A więc przedewszystkiem utrzymanie *niepodzielności kraju*, zaspokojenie ambicji litewskich przez *uznanie suwerenności Litwy*, ze stolicą w Wilnie, przy *jednoczesnem przeprowadzeniu ustroju dualistycznego wewnętrznego* dla zabezpieczenia swobodnego ustroju narodowego zarówno narodowości polskiej jak i litewskiej w ich własnych narodowych kantonach, bez obawy wzajemnej supremacji — oraz zadośćuczynienie dażności Polaków litewskich do zachowania łączności z Polską przez federację, a chociażby daleko idącą konwencję pomiędzy Polską, a państwem Związkowem Litewskiem (Wileńsko-Kowieńskiem), tworzą warunki umożliwiające zgodną współpracę obu narodów Polskiego i Litewskiego z wykluczeniem walk wzajemnych.

Tylko zaś taka współpraca i utrwalenie jej oraz uniezależnienie od zmienności chwilowych konjunktur zewnętrznych przez przeniesienie punktu ciężkości wzajemnych gwarancji z zobowiązań zewnętrznych na ustrój wewnętrzny dualistycznego Państwa Litewskiego da tę pewność, że polityka litewska nie będzie mogła zostać wciągniętą w orbitę polityki niemieckiej i ekspansji niemieckiej na Litwie oraz ich dążności do opanowania Rosji będzie położony kres ostateczny. W ten sposób Polska twardo staje na wybrzeżach Bałtyku i zapewnia sobie mocarstwowe stanowisko.

Ale droga do tego rozwiązania problemu litewskiego gwarantującego pokój i zgodne współżycie narodów na rubieży Wschodu i Zachodu, a Polsce trwały dostęp do morza wiedzie nie przez plebiscyt proponowany przez Ligę Narodów, a przez Sejm Litwy Środkowej w Wilnie. — Sejm, który jedynie po wszechstronnem rozważeniu sprawy o losie kraju decydować będzie wstanie i doprowadzi do porozumienia między Wilnem, Kownem, a Warszawą.

ZIEMIE LITEWSKIE W CYFRACH:

	Klm² w tysiąc.	Ogół ludn. w tysiącach w 1920 r.	Polacy	Białorusini	Litwini	Żydzi	Inni
Litwa Kowieńska do linji demarkacyjnej	47	2,000	260 13%	—	1,370 68.5%	280 14%	90 4.5%
Litwa etnograficzna	45	1,800	110 6%	2	1,390 77%	226 13%	72 4%
Obszar o przewadze polskiej do górnego biegu Niemna i linji traktatu Ryskiego łącznie z klinem Kowieńskim w dolinie Niewiaży	50	1,828	1,025 56%	384 21%	93 5%	184 10%	142 7%
Wielka Litwa jako Państwo Związkowe	95	3,628	1,135 31%	386 11%	1,483 41%	410 11%	214 6%

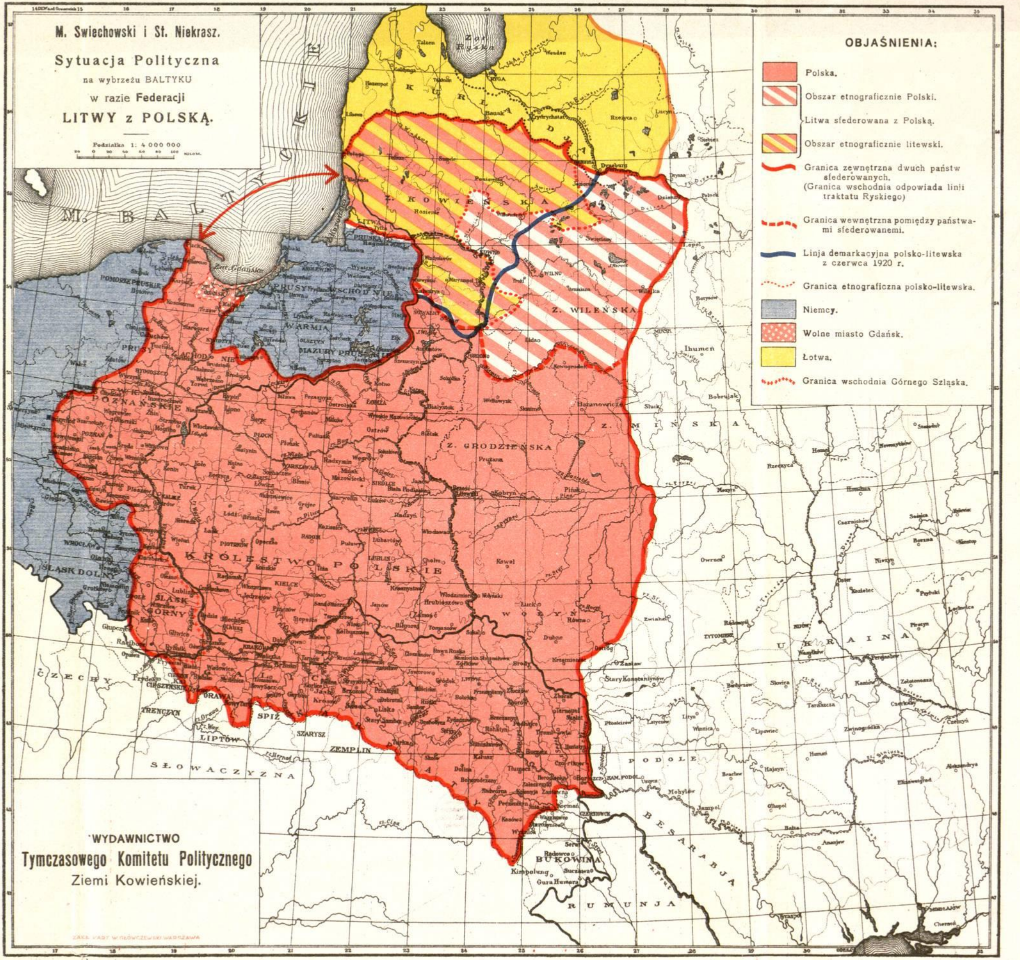
M. Swiechowski i St. Niekrasz.
Sytuacja Polityczna
na wybrzeżu BALTYKU
w razie Federacji
LITWY z POLSKĄ.
Podziałka 1: 4 000 000
OBJAŚNIENIA:
Polska.
Obszar etnograficznie Polski.
Litwa sfederowana z Polską.
Obszar etnograficznie litewski.
Granica zewnętrzna dwuch państw sfederowanych.
(Granica wschodnia odpowiada linji traktatu Ryskiego)
Granica wewnętrzna pomiędzy państwami sfederowanemi.
Linja demarkacyjna polsko-litewska z czerwca 1920 r.
Granica etnograficzna polsko-litewska.
Niemcy.
Wolne miasto Gdańsk.
Łotwa.
Granica wschodnia Górnego Szląska.
M. BALTYCKIE
KURLANDJA
Z. KOWIEŃSKA
Z. WILEŃSKA
Z. GRODZIEŃSKA
Z. MIŃSKA
PRUSY WSCHODNIE
WARMIA
POZNAŃSKIE
KRÓLESTWO POLSKIE
ŚLĄSK DOLNY
ŚLĄSK GÓRNY
GALICJA
WOŁYŃ
UKRAINA
PODOLE
BESARABJA
RUMUNJA
BUKOWINA
ČZECHY
SŁOWACZYZNA
WYDAWNICTWO
Tymczasowego Komitetu Politycznego
Ziemi Kowieńskiej.

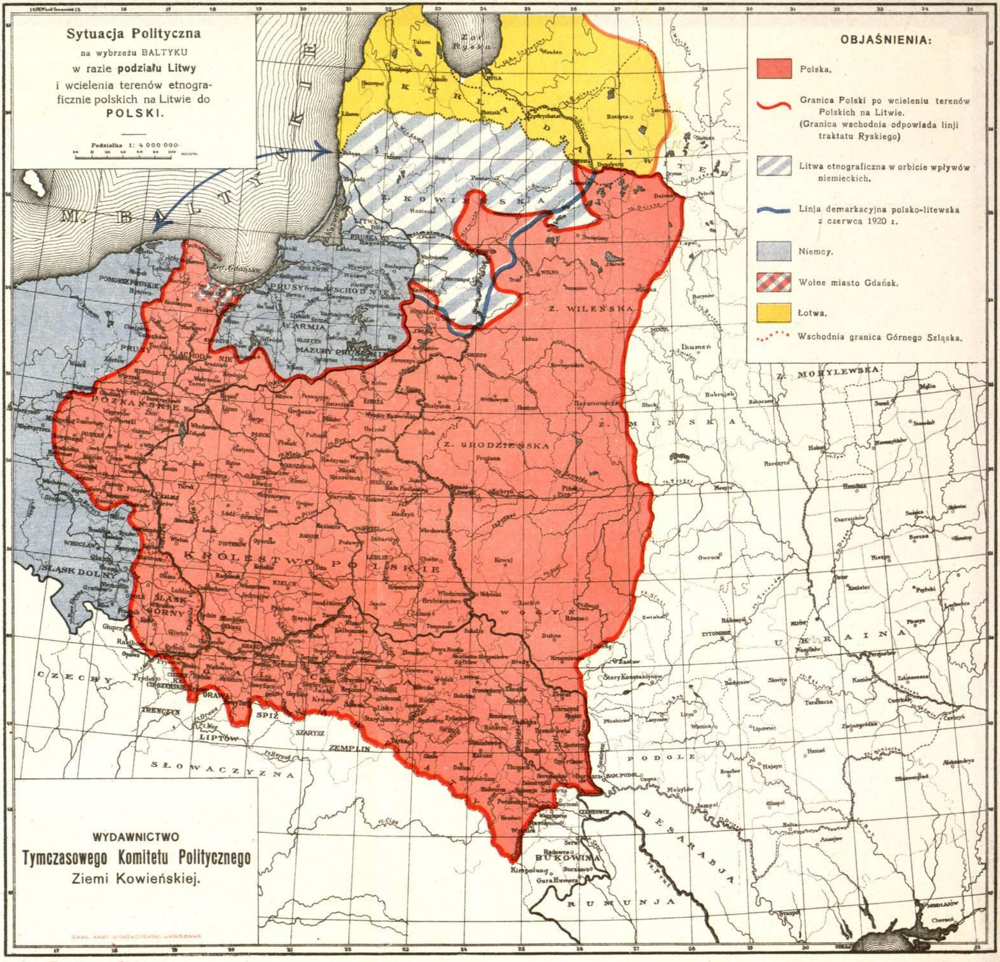
Sytuacja Polityczna
na wybrzeżu BALTYKU
w razie podziału Litwy
i wcielenia terenów etnograficznie polskich na Litwie do
POLSKI.
Podziałka 1: 4 000 000
OBJAŚNIENIA:
Polska.
Granica Polski po wcieleniu terenów Polskich na Litwie.
(Granica wschodnia odpowiada linji traktatu Ryskiego)
Litwa etnograficzna w orbicie wpływów niemieckich.
Linja demarkacyjna polsko-litewska z czerwca 1920 r.
Niemcy.
Wolne miasto Gdańsk.
Łotwa.
Wschodnia granica Górnego Szląska.
M. BALTYCKIE
Zat. Ryska
KURLANDJA
Z. KOWIEŃSKA
Z. WILEŃSKA
Z. GRODZIEŃSKA
Z. MOHYLEWSKA
Z. MIŃSKA
PRUSY WSCHODNIE
PRUSY ZACHODNIE
POMORZE PRUSKIE
WARMIA
MAZURY PRUSKIE
W. K. POZNAŃSKIE
KRÓLESTWO POLSKIE
ŚLĄSK DOLNY
ŚLĄSK GÓRNY
GALICJA
KARPATY
WOŁYŃ
PODOLE
UKRAINA
BESARABJA
BUKOWINA
RUMUNJA
CZECHY
SŁOWACZYZNA
WYDAWNICTWO
Tymczasowego Komitetu Politycznego
Ziemi Kowieńskiej.
ZAKŁ. KART. W. GŁÓWCZEWSKI, WARSZAWA